

אוצרות קאמארנא

יו"ר ע"י מכון 'אוצרות קאמארנא' שע"י מרכז מוסדות קאמארנא • בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א • בית שמש

פנינים על סדר הפרשה
מתוך אוצר ספרי רבותינו

אבני אוצד

ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו' (לה, ב).

בכל ענייניך שעובר עליך בששת ימי החול, תחבר ותיחד קב"ה ושכינתה, ובזכות זה כשתעשה כל ימי החול יחוד זה, או 'ביום השביעי' כשביא שבת קודש, 'יהיה לכם קודש', היינו שיופיע הקב"ה עליכם הארה של שבת קודש, זהו 'ביום השביעי יהיה לכם קודש' שתרגישו קדושת שבת קודש. כדאימא כאן בלקוטי תורה ממרן האריז"ל 'ביום השביעי קודש יהיה לכם', כיון דאתם מקודשים גם בימי החול ביחודים, אז 'ביום השביעי' דאי 'יהיה לכם' תוספת 'קדושה' ונשמא יתירה ע"ש. ואם תגיעו למדרגה זו, אז תגרמו עבור זה שיהיה בכל שבת ושבת 'שבת שבתון להויה', ותכפר להם כל העונות, כמו יום הכפורים הנקרא שבת שבתון (ויקרא טז, לא). ולא יוכל שום מקטרג לקטרג עליכם. זהו 'כל העושה בו' היינו כשמתתן בו איזה קטרוג בשעת עשיית יחודים קדושים, שהוא 'מלאכה', ורוצה לקטרג עליכם, לא יוכל לו. זהו 'כל העושה בו' היינו עמו, זה המקטרג 'יומת' ויפול ממדרגתו כנודע.

(בן בית)

לא תבערו אש נבל משבתכם ביום השבת (לה, ג).

וכל הכועס בשבת, עובר על 'לא תבערו אש' של גיהנם, אלא יהיה בנייחא ובהרחבת הלב ובשמחה.

(שולחן הטהור סי' רמב ס"א)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (לו, ז).

שמעתי מאבי אדוני מורי רובי הרב, איש קדוש יאמר לו, רבי יצחק יהודה יחיאל זלה"ה, שאיתא במסכת שבת (דף מט ע"ב), מיבעיא להו, הא דתנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, כנגד מי, אמר להו ר' חנינא בר חמא, כנגד עבודות המשכן. אמר להו ר' יונתן ברי אלעזר, כך אמר רבי שמעון ברבי יוסי בן לקוניא, כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת. בעי רב יוסף, 'איבא הביתה לעשות מלאכתו' (בראשית לט, יא), ממנינא הוא או לא, א"ל אביי, וליתי ספר תורה ולימני, מי לא אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא זוז משם עד שהביאו ספר תורה ומנאום. אמר ליה, כי קא מספקא לי משום דכתיב 'והמלאכה היתה דים' ממנינא הוא, ואי מנינן לתרווייהו 'איבא הביתה לעשות מלאכתו' ג"כ, הו להו ארבעים ולא חסר אחד, כי יש מאן דאמר לעשות צרכיו כנגד יוסף הצדיק, או דילמא 'איבא הביתה לעשות מלאכתו' ממנינא הוא, והאי 'והמלאכה היתה דים' אינו ממנינא, והכי קאמר דשלים ליה עבידתא, תיקו. ע"ש.

נמצא שיש פלוגתא, אם חושבין 'והמלאכה היתה דים' ואין חושבין מלאכה של יוסף הצדיק 'איבא הביתה', או להיפך שחושבין מלאכה של יוסף, ואין חושבין 'והמלאכה היתה דים'. על זה אמר אדוני אבי מורי רובי מובהק הרב הקדוש, שהכתוב הקדוש בעצמו השיב בעיא זו, כלומר 'והמלאכה היתה דים' שעד כאן די לחשוב ל"ט מלאכות, ומה שיש עוד מלאכה אחת דהיינו מלאכה דיוסף לזה מרמז הפסוק 'לכל המלאכה לעשות אתה' הוא 'והותר' ומיותר הוא, ואין צריך לחשוב מלאכה זו, כי הותר הוא לגמרי, והבן ודפח"ח.

(בן בית)

אוצד החיים

אוצרות הזמנים במשנת רבוה"ק
מבוארים בשפה השוה לכל נפש

קליפות נגה ונדחה משני עולמות ר"ל. ועל דבר זה ידוע כל הדוים וישפך דמעה כנחל שיציל נפשו מקליפת טעות של נגה ומראשים שלו שדין יהודאין המבוארין בתולדת שהיה בימיו ומלך עליון ירחם עלינו ויוציאנו מאפילה לאורה ושבור עול הגלילות מעל צוארינו אכ"ר.

עוד כתב בספרו אוצר החיים (פרשת תשא): מצוה ק"ו לתת מחצית שקל בכל שנה. מצות עשה שיתן כל אחד מישראל מחצית השקל לקנות מהם קרבנות ציבור, שנאמר 'זה יתנו מחצית השקל'. וצריך ליתן חצי שקל בפעם אחד. אחד עשיר ואחד עני לא ירבה ולא ימטע. ומאחד השקל שהיה בימי משה שיעורו ק"ס שעורות כסף צרוף ומזה לא יפחות ואם הוסיפו על השקלים יכול ליתן מחצית השקל גדול מימי משה וכך מצותו כל דור ודור לפי שקלו, ובלבד שיד כולם יהיה שוה, ובלבד שלא יפחות משקל של משה.

ושיעורו בזמן הזה קרוב לא' ריינו כסף, שגם בזמן הזה מצותו ליתן עכ"פ בכל שנה לת"ח הצדיק העוסק בתורה. אף עניי שבעניים מחויב במצוה זאת. ונוהג בזמן הבית בזכרים שהביאו בודאי שתי שערות שתובעין וממשכנין אותם ואם לא ידעינן אם הביא שערות או לא. תובעין אבל לא ממשכנין. ולקטן פחות מכן י"ג וכן נשים ועבדים אין תובעים אם נתנו מקבלין מהם אבל נכרים שנתנו אין מקבלין מהם.

שורש מצוה זאת. "כי תשא את ראש בני ישראל מספרו ב' פעמים שמע ישראל הויה"ה אלהינו הויה"ה אחד", ק"ש של שחרית וערבית, סודן התנשאות והרמות ראש להעלות המוחין לזקוף ראשן של ישראל במוחין חדשים. ומטעם זה קורין קודם הפסח קודם התחדשות המוחין חדשים.

'לפקדיהם' סוד יחודים וחיוגים והתקשרות נפשם של ישראל באל עולם שני פעמים ביום במסירת נפשם באמת לאל אמת כטעם 'ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם' סוד מסירת נפש באמת לאל אמת כו', ומחמת גודל מסירת נפשם אף שאנחנו חלילה רשעים מגודל מסירת נפש אנו נחשבין צדיקים גמורים קדושים זכים ולא יהיה בהם אבן' נגף בפקוד אותם'. 'זה יתנו כל העובר על הפקדים' הראוני בחלום הלילה שהעוברין על פקודי דמאריה יתנו עכ"פ מחצית השקל שלא יכריע כף חובה חלילה אלא יהיו בינונים.

רביה"ק מבאר על פי סוד את פנימיות מצוות 'מחצית השקל' וכפי שכתב בספר היכל הברכה (פר' כי תשא) בזה הלשון:

כל שורש מצוה זאת להינצל בזכות מצוה זאת מקליפת נגה שחציה טוב וחציה רע מעורב, ועל ידי שאנחנו מעוררין שורש עתיק ששם כולא ימינא, והגבורות נכללין בחסדים בביסוס גדול ואינו עולה בשם כלל, כי שם תדיר אתכליל שמאלא בימינא וטפל אליו ואינו ניכר בו, וזהו 'מחצית השקל' שלא נשאר אלא מחצית, שהגבורות נכללו בימינא והוא כולא ימינא, מחצית מן המשקל, ובה גורם שגם לתנא בקליפת נגה הטוב שבו נכלל בימינא ביצר הטוב והרע נופל למטה.

כי מאד צריך לירא מקליפת זאת, ובה פתח 'כי תשא את ראש בני ישראל' כי יש כמה ראשים מערב רב ומקליפות נגה ואינון קיימין רישין דעמא וצדיקייא אתכפייא קמיהו והאי רישא בעפרא בלי וערב רב אומרים נתנה ראש, ויש ראשים הרבה מושכין לדרכים שונים והם מורידים הדביקים בהם לבאר שחת, והבחירה חפשיה כמבואר ב'תולדות' בשם מרן הקדוש האלהי רבינו נר ישראל בן שרה, ריב"ש טוב, וצריך להתפלל הרבה לפני המקום שלבו לא ימשך אחריהם כי יפול חלילה לבור צרה עמוקה בלי תקומה חלילה, ובה המצוה מנשאין ראשי ישראל אמיתים צדיקים חסידים עונים שפלי רוח לבבות נשברות.

ובפירושו אמר לי דודי רבינו איש אלקים מוהר"צ [מזידיטשוב] זצ"ל בזה הלשון: אייזיק בני, הידעת כשהייתי בן ארבעים עדיין הייתי מפחד האם אפשר אני עדיין מקליפות נגה.

ונתכרמו פני מאד, כי מנעורי מבן שלש גודלתי על חיקו והייתי מכיר במדריות קדושות נפלא הפלא ופלא מדריות רמות.

והשיב לי, למה חדרת כל כך, האם עד עתה ובכל רגע אני מפחד הרבה מזה, ולמה אתה מתמיה בני על זה, הא מקרא מלא 'זאיש כי ימרט ראשו' שנפלה לו כל שערות ראשו מחמת יראה ופחד השם יתברך בודאי 'טהור', כי הוא מבריגה גדולה לא יזכה בזה אלא מופלג בקדושה ובטהרה כמו שהיה לר' חייקא המדורי, אעפ"כ אחר כל הגדולה הזאת 'כי יהיה בו נגע לבן' הארמי 'אדם' עשו הרשע ונלכד בגדלות 'איש צרוע הוא, טמא הוא. טמא יטמאנו הכהן בראשו' שהוא ראש ישראל שם אחז בו נגעו

אמן אחר ברכת עצמו [א]

אנתו נוהגין על פי מורינו ורבינו מורי הקדוש הודי רבינו צבי (מזידיטשוב) לענות אמן אחר ברכת עצמו בישתבה, ויהללך, גאל ישראל, שומר את עמו ישראל, ואחר סיום שמונה עשרה והמברך את עמו ישראל בשלום אמן.

(ז"ז סי' קפח סק"א)

אינן סמוכות כיון שמתור להפסיק ביניהן בדיבור כמה שירצה, כן כתבו רבינו חננאל, הרא"ש (ברכות פ"ז ס"י), ומהרלב"ח (מובא בב"י סי' נא וסי' רטו).

השיטה השניה היא שיטת הגאונים - רב יהודאי גאון ורב האי גאון - הסוברים שאף אחר ברכת בורא נפשות רבות וכדומה צריך לענות אמן, מפני שהאכילה אינה הפסק, וכן דעת תלמידי רבינו יונה (ברכות שם).

השיטה השלישית היא שיטת התוס' (ברכות שם) שעונים אמן רק אחר 'בונה ברחמי ירושלים' שבברכת המזון.

שיטה רביעית היא שיטת הרמב"ם, ואכהמ"ל בזה.

שיטה חמישית היא שיטת הבה"ג הסובר שעניית אמן אחר ברכת עצמו לא נאמרה רק כשאומר כמה ברכות סמוכות, אלא אף אחר כל ברכה יחידית צריך לומר אמן אחר ברכת עצמו, שהרי זהו סוף ברכתיו, ומה שאין עונים אמן לאחר ברכת הנהנין וברכת המצוות מפני שזהו הפסק בין ברכה לטעימה או למצוה, ולפי זה במקום שאין טעימה צריך לומר אמן כגון אחר ברכות ברכים ורעמים, או אחר ברכת האילנות וכדומה.

והנה בענין זה נחלקו המחבר והרמ"א כמובא בשו"ע (אור"ח סימן רטו ס"א) "אין עונה אמן אחר ברכתיו, אלא אחר שתי ברכות או יותר שהם סוף ברכות, ונהגו לענות אמן אחר יהללך ואחר ישתבה. הגה, וי"א שאין עונים אמן רק אחר ברכת בונה ירושלים בברכת המזון, כן המנהג פשוט במדינות אלו ואין לשנות" עכ"ל, הרי שדעת המחבר כדעת הרא"ש ודעת הרמ"א כדעת התוס'.

מנהג רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב - כמנהג הטור והרא"ש

והנה רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב נהג לענות אמן אחר ברכת עצמו בכל אותם המקומות המוזכרים ברא"ש בטור ומהרלב"ח, וכפי שכתב (פרי קודש הלולים שער הקריאת שמע) "ואני נוהג בעצמי כדברי הטור והרא"ש ז"ל, לענות בכל סיומי ברכות אמן אחר ברכת עצמי, ומכוון אני לסיים עם הש"צ יחד ועונה אמן אחר גאל ישראל אחר ברכת עצמי" עכ"ל.

וכן כתב רביה"ק היכל הברכה ביתר הרחבה אודות מנהג רבו הקדוש מזידיטשוב (זר זהב סי' קפ"ח סק"א) "ואנחנו נוהגין עפ"י מורינו ורבינו מורי הקדוש דודי רבינו צבי (מזידיטשוב) לענות אמן אחר עצמו, **בישתבה, וביהללך, גאל ישראל, שומר את עמו ישראל, ואחר סיום י"ח בשלום אמן, ואחר בונה ירושלים** עונים בשתיקה, שלא יזלו בהטוב והמטיב, **וכן אחר שומר את עמו ישראל לעד** דערבית שלא יזלו בברכת בילא"ו שהוא מתקנת הגאונים" עכ"ל, וכל אותם המנויים כאן מוזכרים בדברי הרא"ש ומהרלב"ח.

וכן כתב לענין תפילת ערבית (סימן רלו ס"ב) "אחר **'שומר את עמו [ישראל לעד]** יאמר אמן, והאומרם אחר 'המלך' אינו טועה כלל, וכן **יזכור לומר אמן אחר 'המברך את עמו בשלום'** של ערבית, וכן בכל תפלות" עכ"ל.

בדברי רבינו מובאים איפוא כל אותם ברכות שזכרו בטור ורא"ש, הלוא המה ישתבה, גאל ישראל בשחרית, שומר עמו ישראל בערבית, המברך את עמו ישראל בשלום בסיים כל התפילות, יהללך דהלל, ובונה ברחמי ירושלים.

אמן אחר ברכת עצמו

הנה הסוגיא דעניית אמן אחר ברכת עצמו היא סוגיא מסועפת וארוכה, ורביה"ק היכל הברכה עוסק בה כמה פעמים באריכות נפלאה, ויש לו כמה חידושים בסוגיא זו, ועיקר הקושי בדבריו מפני שבהשקפה ראשונה נראה שהוא סותר עצמו כמה פעמים, ובמאמר שלפנינו נביא רק את חלקי הסוגיא הנוגעים להלכה ולמעשה, ובסייעתא דשמיא נסלול דרך וניישר שלשה נתיבים בענין זה. א) מנהג רביה"ק מהרצ"ה מזידיטשוב ז"ע. ב) מנהג רביה"ק היכל הברכה מקאמארנא ז"ע. ג) מנהג שאר רבוה"ק מקאמארנא ז"ע.

סתירת הבבלי והירושלמי

ומכיון שסוגיא זו אינה ידועה כל כך, וכן מפני שכל אחד מרבתינו נקט דרך אחרת להלכה ולמעשה בענין זה, מן ההכרח להציע תחילה את סוגיית הגמרא ושיטות הראשונים בזה.

הנה בגמרא אמרו (ברכות דף מה ע"ב) "תני חדא העונה אמן אחר ברכתיו הרי זה משובה, ותניא אידך הרי זה מגונה, לא קשיא הא בבונה ירושלים, הא בשאר ברכות" עכ"ל, ומשמע שעונים אמן אחר ברכת עצמו רק בברכת בונה ברחמי ירושלים שבברכת המזון.

אבל בירושלמי אמרו (ברכות פ"ה ה"ד) "תני, הפורס את שמע, והעובר לפני התיבה, והנושא את כפיו, והקורא בתורה, והמפסיד בנביא, והמברך על אחת מכל מצות האמורות בתורה, לא יענה אחר עצמו אמן, ואם ענה הרי זה בור. אית תני תני הרי זה בור, ואית תני תני הרי זה חכם, אמר רב חסדא מאן דמר הרי זה חכם בעונה זה חכם, ומאן דמר הרי זה בור בעונה על ברכה וברכה" עכ"ל, והנה בברייתא זו נמנו האופנים שאומרים בהם כמה ברכות בייחוד (עובר לפני התיבה - תפילת שמו"ע, ברכת כתבים, קרה"ת, ברכות ההפטרה), וקאמר רב חסדא שאם עונה אמן אחר כל אחת מן הברכות הרי זה בור, אבל אם עונה אמן אחר גמר כל הברכות הרי זה חכם, ולפי זה נמצא שאין הכוונה רק ל'בונה ברחמי ירושלים', אלא כל פעם שעונים אמן אחר גמר כל הברכות.

חמשה שיטות בראשונים להלכה ולמעשה

ובביאור הבבלי ופסק ההלכה למעשה מצאנו חמשה שיטות:

דעת רוב הראשונים: רש"י פירש (ברכות שם) את הבבלי על דרך המבואר בירושלמי, דבכל מקום שיש כמה ברכות הסמוכות זה לזה אין המברך צריך לענות אמן אחר כל ברכה בפני עצמה, אלא יענה אמן רק בסוף כל ברכתו, דהיינו, בברהמ"ז - בונה ברחמי ירושלים אמן [שהיא סוף הברכות דאורייתא], וכן בסיום ברכות ק"ש בשחרית [-גאל ישראל] וערבית [שומר עמו ישראל לעד].

כדעת רש"י נקטו להלכה רוב ראשוני ספרד, אלא שהוסיפו לבאר [עפ"י הירושלמי הנ"ל] דלאו דווקא בברכות הסמוכות זו לזו, אלא אפילו יש ביניהם הפסק של אמירת שבחו של מקום ג"כ מיקרי ברכות סמוכות זו לזו, כיון שמן הדין אין להפסיק ביניהם שלא לצורך, כגון ברכות ק"ש בשחרית וערבית [גאל ישראל, שומר עמו ישראל לעד] או ברכות פסוד"ז [ישתבח] וברכות הלל [יהללך], וכן עונים אמן אחר 'המברך את עמו ישראל בשלום', אבל ברכת הנהנין [שהכל יבורא נפשות] [

שער הצדיקים [כט]

הס"מ מרחיק את האדם מן הצדיקים (ד)

ההולך באבנים יקרות כמה רוצחים וליסטים עומדים עליו

רבינו הקדוש קודש קדשים רבינו דוב בער [המגיד ממעזריטש] המאיר לארץ, והיה לו שלש מאות תלמידים, כולם בעלי רוח הקודש אמיתי, ועליו עמדו נחשים ועקרבים בלי שיעור, עד שהסיתו גם לגדולי ישראל, והיה ריב ומחלוקת מה שלא היה בזמן קרח.

וכל זה הסיבה, על ידי שהצדיק הולך בכל יום ממדריגה למדריגה, עומדים עליו נחשים, ועל ידם נקרעו כל הדינים ממנו, עד שנתגלה לו אור עליון מעין עולם הבא, לילך מעולם ועד עולם מדריגות גדולות. כי בודאי מי שהולך עם זבל וקש ותבן, לא יעמדו עליו ליסטים, והולך בשלום עם זבל שלו המסריח, אבל ההולך באבנים יקרות, כמה רוצחים וליסטים עומדים עליו.

ועדיין השטן מרקד בינינו, לעשות פירוד לבבות ושנאת חנם, ולדבר סרה על צדיקי אמת, להאריך עלינו הגלות המר, והמקבלו והשמועו והשמח והיושב במסיבתם, לא יהיה לו חלק באלקי ישראל בודאי, ואני ערב לו שלא יראה בנחמות ציון וירושלים.

(נתיב מצותיך נתיב היחוד שביד ד אות ד)

כל צדיק וחסיד יש נגדו כח המנגדרו

כי כשאדם נושא מרגליות ואבנים טובות עומדין עליו גזלנים וליסטים, מה שאין כן כשנושא תבן וקש, ולכן בכל דור הרעים עומדים על כלל ישראל וערב רב, שיש בהם כל מה שיש בקדושה.

וכבר ראה כל צרה זאת מרן אלקי הריב"ש זצ"ל, וצעק ובכה על זה על היותו בדור כזה בדור אחרון, ואי אפשר לו לתקן נשמות ישראל בתורה ועבודה על ידי הקוצים האלו שיש להם דרכים משונים מקולקלים.

וכל צדיק וחסיד יש נגדו כח המנגדרו, מושך לעצמו כל נשמות הנובלות פסולים, ולפעמים יכול להתגבר ברשעו על צדיק, וכשהצדיק עומד במדריגה שלו בגודל אהבה ונועם זיו השכינה, השם יתברך מבטל רצון אחרים המנגדים לו, 'הדוך רשעים תחתם' (איוב מ, יב) ואינם, המה יאבדו ואלף כמותם, ו'אמת מארץ תצמח' (תהלים פה, יב), 'זכונה זרועיה תצמיח' (ישעיה סא, יא) לזרוע באור החיים, וזהו מפני רצונך הקדוש והטהור והנקי.

(נוצר חסד פ"ב מ"ד)

המחלל את הקדשים את הצדיקים המקודשים

'המחלל את הקדשים', את הצדיקים המקודשים להשם יתברך, שעושה אותם חלל, מאי אהני לי רבנן, 'הרי זה אפיקורס' (מס' סנהדרין דף צט ע"ב).

(נוצר חסד פ"ג מט"ו)

אות א

גם הרשעים אם שובתים בשבת ניצולים מאש
הגהנום בשבת

א. לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מהבעש"ט זלה"ה, פירוש המשנה (שבת מ"ד א) מטלטלין נר חדש וכו' רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת, והוא דנשמת אדם קרויה נר שנאמר (משלי כ', כ"ז) נר ה' נשמת אדם וחכמינו ז"ל דרשו (ויקרא רבה ל"א, ד) נרך בידי וכו', ובוזוה"ק (ח"ב ק"נ ב) כי בשבת יוצאין כל הנשמות מגיהנם חוץ ממחללי שבת, ובוזוה יובן, מטלטלין נר חדש, רצה לומר נשמה הקרויה נר שלא נתלכלכה בצואת עוונותיו מטלטלין ומוציאין אותה מגיהנם בשבת, אבל לא ישן שנתיישן בעוונותיו, רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מנר הדולק בשבת, שמחלל השבת, שדולק נשמתו בגיהנם גם כן בשבת מדה כנגד מדה, ודברי פי חכם חן:

(כתר שם טוב ח"ב דף י"ז ע"א, צפנת פענח דף צ"ג ע"ג)

א. לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. מהבעש"ט זלה"ה, פירוש המשנה (שבת מ"ד א) מטלטלין נר חדש היינו כלי המיוחד להניח בו שמן ופתילה לצורך הנר, ועדיין לא בער בשמן ופתילה ולא נמאס ואפשר להשתמש בו לדברים אחרים, וכו' רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת.

והוא, דנשמת אדם קרויה 'נר' שנאמר (משלי כ', כז) 'נר ה' נשמת אדם' וחכמינו ז"ל דרשו (ויקרא רבה ל"א, ד) נרך בידי וכו'.

זה לשון המדרש: אמר הקדוש ברוך הוא, יהא נרי בידך ונרך בידי, ואיזו נרו של הקדוש ברוך הוא זו תורה שנאמר (משלי ו, כג) 'כי נר מצוה ותורה אור', מהו כי נר מצוה אלא כל מי שעושה מצות הוא כאלו מדליק נר לפני הקדוש ברוך הוא ומחיה נפשו שנקראת נר שנאמר (שם כ, כז) 'נר ה' נשמת אדם'.

ואיתא בזוה"ק (ח"ב ק"נ ב) כי בשבת יוצאין כל הנשמות מגיהנם חוץ ממחללי שבת, ובוזוה יובן, מטלטלין נר חדש, רצה לומר נשמה הקרויה נר שלא נתלכלכה בצואת עוונותיו מטלטלין ומוציאין אותה מגיהנם בשבת, וממשיך המשנה אבל לא ישן שנתיישן בעוונותיו, כי הוא נשאר בגיהנם, והיינו שהגיהנום אינו שובת אלא פועל בתמידות, ויש נשמות שבשבת מוציאים אותם.

וצ"ע בזה, דהנה פלוגי חטא בחטא מסויים וקבעו עברו עונש לזמן מסויים כדי לזכור, ואם אינו נמצא

שם בשבת נמצא שצריך להשלים אח"כ את הזמן שהחסיר, וצ"ע בזה כי כלום יצא שכרו בהפסידו.

רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין גם מי שנתיישן בעוונותיו, חוץ מנר הדולק בשבת, שמחלל השבת, שדולק נשמתו בגיהנם גם כן בשבת, מדה כנגד מדה, כי הגהנום אינו עונש אלא תוצאה, כמאמר הבעש"ט שהגיהנום הוא מה שאין הרשעים יכולים לסבול אור הקדושה, כדאיתא בספר כתובות פסים (ו ע"ד): "שמעתי שאין לרשעים גיהנם יותר מגן עדן, שאין שום תענוג בגן עדן רק בדברים רוחניים, עסק התורה ותפלה והם אינם מורגלים בזה ונחשב זה להם לגיהנם".

אך בשבת, כיון שהורגלו למטה לשבות ולנוח ולהתענג על ה' כפי מידתם, כי אור ה' מתפשט בשבת בכל העולמות וגם עם הארץ מרגיש האור ואינו משקר בשבת, אזי גם למעלה אינם נמצאים בשבת בגיהנום כי בשבת גם הנשמות בגיהנום יש להם תענוג מדביקות הבורא ית' כפי שהורגלו לשבות למטה וא"כ הם בגן עדן שפירושו מקום שמתענגים בו על ה'. אבל מי שחילל השבת ולא הרגיש כלל תענוג ה' בשבת, אזי גם למעלה ממשיך להיות בגיהנום ביום השבת, כי לא האדם שורה בגיהנום אלא הגהנום שורה באדם, ודברי פי חכם חן: (כתר שם טוב ח"ב דף י"ז ע"א, צפנת פענח דף צ"ג ע"ג)

אות ב

כשמוציאים השכל מהכלי נשאר ללא חיות

ב. ויעש בצלאל את הארון וגו'. ובמדרש (תנחומא ויקהל ז') בשביל ששם צילו שהוא מלשון בצלאל של הקדוש ברוך הוא בין שני הכרובים וכו', מעשה מעל שם ע"ה, שהיה אומר שיעור כרובו, והיה אומר בזה הלשון, כי זה הכלי הוא מעפר ויש לו התחברות על ידי אדם, ואמר, שהחומר הוא חומר פשוט, אך העיקר הוא הצורה, על דרך סוף מעשה במחשבה תחילה, והיינו שעצם החומר של הכלי כגון עץ או מתכת וכיוצא ב', אי אפשר לשתות עמו ולא לעשות שום דבר, ורק מחמת בית קיבול שהוא בחינת ה'צורה' של הכלי אפשר להתשמש עם הכלי. וצורה זו נעשית על ידי מחשבת האדם, ונמצא שמחשבתו של האדם משפיעה על הכלי ויוצרת את הכלי, לכן הכלי תקבל מחמתו, דהיינו חיותו של האדם תקבל בחיות הכלי, אולי צריך לומר להיפך, שהחיות של הכלי תקבל את חיות האדם. ויש בהכלי שכל נאצל מהאומן, לכן יכולין להכיר בהעובדא דהכלי כל ההנהגה וטובו של האומן, כי ידוע שבהענף יש כח מהשורש וד"ל.

וכתב בספר נוצר חסד (פרק ו' ד"ה אהבה כח),

וזה לשונו: כח הפועל בנפעל, ולכן מרן אלוקי אור ישראל ריב"ש זצ"ל כשהיו מביאין לפניו כלי וספסל וכיוצא, היה אומר כל המחשבות בפרט, שהיה מחשב האומן בעת עשיית הכלי כי כח הפועל בנפעל וכו' עיין שם. וכן הוא בהיכל הברכה פרשת מקץ דף רל"ח ע"א וזה לשונו, כשהיה מרן הקדוש רואה כלי, אמר כל המחשבות שהיו לאומן בשעת עשייתו, עד כאן לשונו. ובספר ליקוטי מוהר"ן אות רכ"ה כתב וזה לשונו, וזהו מה שמספרים על הבעש"ט ז"ל שהיה שומע דיבורים מקול הכנור וכו'. ועיין בזכרון טוב (דף י"א ע"ב).

ובספר אור המאיר (פרשת האזינו ד"ה וישמן) כתב וזה לשונו: שמעתי בשם הבעש"ט זללה"ה, פעם אחת שמע לאדם רשע שניגן בכנור, והבין כל העבירות שעשה מיום הוולדו, ואם בניגון בכלי פירש עוונותיו, כל שכן כשמנגן בפה, מהניגון שהוא מזמר יכול המשכיל מזכי הראות לדעת מה שפעל ועשה מכל עוונותיו, כיון שמכניס כל מאמצי כוחו בניגון שמוציא מפיו וכו' עיין שם.

והיה עומד לפניו כד נאה של שיכר, והיה אומר, נמצא בכלי זה אני רואה, שהאומן שלה הוא איש בלא רגלים. ונמצא התחברות כלי זה מכח אצילות ושכל שהאדם האציל מחכמתו ושכלו על הכלי, לאפוקי אם מוציאין השכל שלו מהכלי זה, אזי הכלי הזה אין לו שום התחברות. ואחר השיעור לקח תלמיד אחד הכר בידו לעמוד אותו על ספסל ותיכף בעמידת הכלי נתפרד לפירורים כנראשונה כי הבעש"ט הוציא את כח החכמה מתוך הכלי: (כתבי קודש דף כ"ו ע"א)

ושמעתי פעם שאחד מאדמו"ר"י ליובאוויטש ביקש פעם להראות לתלמידיו ענין זה שאלמלי יצויר העדר שפע חיות האותיות ברגע אחד ויסתלק הכח האלוקי מחפץ כשלהו, תיכף ומיד יחזור החפץ לכמו שהיה לאין ואפס ממש. והיה מונח לפניו צנצנת של דגים מלוחים הנקרא הערינג, ואמר להם הביטו וראו מה נעשה באם הבורא ית' מפסיק להוות דבר זה, ובתוך דבריו נפלה הצנצנת לארץ ונשברה, ואמר שמן השמים מנעו ממנו להראות להם בחוש איך שהצנצנת נעלמת ומבטלת כלא היה (וליתכן שמן השמים לא רוצים להביא את האדם למצב של חוסר בחירה).

ופעם היה משכיל אחד שהגיע אל הג"ר יעקב עמדין והתווכח עמו על ענין זה שהבורא ית' עדיין מהווה את הבריאה וטען שהחומר נשאר לעד. וירד עמו הג"ר יעקב עמדין אל החצר והיו שם אינדי"ג [תרנגול הודו] שהיה מוכן לשבת, ונעמד והתבונן על אחד מאותם תרנגולים ולפתע נתבטל התרנגול והפך לאין וחדל מלהיות.

תולדות רביה"ק ההיכל הברכה מקאמארנא זי"ע [ט]

חותן המלך [א]

רביה"ק ההיכל הברכה זי"ע זכה להיכנס לבית חמוי הרה"ק רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע שהיה בן בית אצל גדולי תלמידי המגיד ממעזריטש, וקיבל ממנו דרכי עבודת ה' שראה אצל שלש מאות צדיקים אותם שימש

מעתיק השמועה

שימש ג' מאות בעלי רוח"ק ומסר הכל לרבינו חוץ שכל הספרים של אאמו"ר זללה"ה נאמרים ברוח הקודש, אלא שהוא קיבל כל דרך עבודת הבורא ברוך הוא מאא"ז הרה"ק מו"ה רבי אברהם מרדכי זללה"ה מפינטשוב, ששימש שלש מאות צדיקים בעלי רוח הקודש תלמידי הבעש"ט זללה"ה, וכל מה שקיבל מהם הכל מסר בכח ובכוונה לאאמו"ר זללה"ה, שראה שיש בו דעת דקדושה, אפילו כשהיה אז בן טו"ב שנים הכיר בו שיש בו דעת קדוש, שיוכל לקבל כל אלו דרכי ונתיבות הדרכים של כל הצדיקים הנ"ל.

(הקדמתו רביה"ק ה'דמשק אליעזר' זי"ע לספה"ק 'נתיב מצותיך' מהדורת תרמ"ד)

לא היה משנה בעד כל חללי העלמות

ועתה אכתוב מעשה ה' כי רבה היא שעשו הצדיקים שמזמנינו, סיפר לי מורי חמי רבי אברהם מרדכי מפינטשוב, ומעיד אני עליו שלא היה משנה בעד כל חללי העלמות וכו', ומביא כמה סיפורים על הבעש"ט זי"ע, ובסיום הדברים כותב: וזה המעשה [האחרון] שמעתי ממורי חמי ז"ל, שכל הסיפורים שלו שמע מרבו, רבינו יחיאל מזלאטשוב, תלמיד מרן אלקי, וכל דבריהם אמיתיים כדברי אלקים אמת.

(תחילת קונטרס 'מעשה השם')

קיבל כל המעשיות מוקני הרב איש אלקים כש"ת מו"ה אברהם מרדכי זללה"ה מפינטשוב כתבתי כבר פירוש מספיק על פרקי אבות וכו', ופירוש זה נקרא 'זקן ביתו', והש"ת זכני גם כן להוציא לאור על כל ששה פרקים, כי עתה הם עוד בכתובים, ובפירוש זה

ממעזביז, וכל אלו הקדושים קבלו מרבן הקדוש קדש הקדשים מוהר"ר אלימלך [מליזענסק] אור שבעת הימים, האיך להשמר מקליפה הזאת [קליפת נוגה], וקבלתי מהם פה אל פה כמה הנהגות האיך להיות לו לב נשבר באלף שברים לפני השם יתברך, ומלא אורה ושמחה. ובחכמתם הרבה, ובקדושתם וטהרתם באו למדריגת 'איך', וניצול מזה. (הקדמת כתם אופיר)

קרבנו אל הרבי רבי זושא מאניפאלי זי"ע סיפר לי מורי חמי הצדיק המפורסם מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשוב, ששמע מאיש אלקים קדוש מוהר"ר ר' זוסא מאנפאליא, שסיפר לו היאך בעניותו היה שמש בעיר אוסטרהא, והיה דרכו להתענות שנים ושלשה ימים, ואחר כך היה הולך לבקש מאיזה בעל הבית שיתן לו על לחם להשיב נפשו.

ופעם אחת אמר בלבו שזוהו חסרון אמונה לילך ולבקש לחם, אלא יבטח באלקיו באמונה שלימה שלא יחסיר מזונו. ופעם אחת התענה שלשה ימים כדרכו ואחר התענית לא היה מי שיתן לו מעט לחם, והתענה והלך עד שהיה קרוב למות, ולא היה מי שיתן לו שום דבר. והיה רעש גדול למעלה ולא היה בכל המקום מי שיזדמן לפניו זה המצוה הגדולה לקיים נפש קדוש כזה, כי לא היה אפילו אחד שיהיה ראוי לזה, אף שהיה שם אנשים כשרים הרבה, לא היו ראויין למצוה זאת שישלח לו השם יתברך דורון כזה, כמבואר בזוהר (ויקהל קצח). וברא לו השם יתברך שני דדין בפיו, אחד הוציא דבש ואחד הוציא חלב, ושלשה חרשים היה ניזון מזה הדבש וחלב שהיה יונק מן הדין שבפיו, ואחר עבור שלשה חרשים בא אליו אחד, ואמר לו, 'זוסא, קח לך ששה גראשיש, וקנה לך לחם', אזי ברגע נפסק זה הדבש וחלב. כך סיפר הצדיק בפני למורי חמי.

(היכל הברכה דברי דף לה ע"ב)

נכתב גם כן כמה עניני חסידות ומעשיות אמיתיים מכמה צדיקים, כמו ששמעתי מאאמו"ר זללה"ה, שהוא קיבל כל המעשיות מוקני הרב איש אלקים כש"ת מו"ה אברהם מרדכי זללה"ה מפינטשוב, שהיה משמש שלש מאות צדיקים בעלי רוח הקודש, ושמע וראה מהם כל אלו מעשיות שהבאתי בפרושי זקן ביתי על פרקי אבות הנ"ל.

(סוף הקדמת אור עינים ח"א)

כסתו מוטלת בין תלמידי המגיד ממעזריטש

תלמיד הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע שמע מורי וחמי הצדיק מוהר"ר אברהם מרדכי מפינטשוב מפיו של רבינו אלימלך [מליזענסק], 'נזנחו מלחלוק עלי שתי שנים ואביא משיח וגאולה שלימה'.

ואמר, 'חידוש נפלא הוא לי על התנאים, שצפו ברוח קדשם עד סוף כל הדורות, וכתבו כל כך גזירות רעות ויסורים שיהיו קודם ביאות משיח, ולא ראו שאלימלך יהיה בעולם, וכל אלו הרעות והגזירות כבר המתיק אותם וביטל אותם אלימלך', כל זה שמע מו"ח זצ"ל מפיו הקדוש. (נתיב מצותיך נתיב האמונה שביל ד' אות ה')

קבלתי ממורי וחמי הקדוש החסיד המפורסם מורי הרב אברהם מרדכי מפינטשוב, שקבל מרבונו הקדוש אלימלך זכרונו לברכה מליזענסק, רבו מרבו עד אליהו זכרונו לברכה, שבכל יום שאין אומרים תחנון אין אומרים פסוקים ולא קדיש [לפני תפילת ערבית] אלא מתחיל והוא רחום.

(שולחן הטהור סימן רלז ס"ב)

קבלתי אצל מורי הקדושים, מו"ח הקדוש אור מופלא מהר"ר אברהם מרדכי מפינטשוף, ואצל מו"א הגאון הקדוש בעשר מיני קדושות מוהר"ר נפתלי מראפשיץ, ומעט ששמעתי לפני מורי אור צח מו"ה אברהם יהושע העשיל

אוצרות המועדים

עניני המועדים במשנת קאמארנא

כוונות האלו, 'ציון במשפט תפדה' ירמוז על גאולת גויותנו, ו'שביה' ירמוז על אותן נשמות שנשבו בין עמקי הקליפות, על ידי מצות 'צדקה' יצאו משם.

ובאמת אין די בקריאה לבד, כי אם בקיום המצוה כתקנה, אשר תקנו לנו פרנסים הראשונים ליתן מעות חטים ושאר השגחות על עניים לשמח נפשם האומלל.

(זכרון דברים דרוש לפרשת שקלים)

מוחצית השקל בזמן הזה

מצות עשה שיתן כל אחד מישראל מחצית השקל לקנות בהם קרבנות ציבור נאמר (שמות ל, יג) 'זה יתנו וכו' מחצית השקל', וצריך ליתן חצי שקל בפעם אחד,

כח הצדקה לעורר מדת השפע ולקרב הגאולה כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם (שמות ל, יב). אמרנו ברמז דכ"י ירמוז על כינסת ישראל, ו'תשא' הוא מלשון 'כי תשה בריעך משאת מאומה' (דברים כד, י), 'את ראש בני ישראל' הוא הבורא עולם, אע"פ שקורין לו כל האומות א-להא דא-להיא אין חותם שמות כי אם א-להי ישראל, לפקדיהם היינו שיפקוד אות[נ]ו השם יתברך לכל טוב, ונתנו ירמוז שיתנו צדקה, ויעוררו בזה גם מדות עליון שיתן השם יתברך גם כן לנו מאוצר מתנת חנם. וזה פעולה אחת לגאולתינו ולהוציא את הנשמות, כאשר הגיע אלינו דבר ה' ע"י ישעיה עבדו (ישעיה א, כז) 'ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה', ירמוז על שני

סוד פרשת שקלים

אחד עשיר ואחד עני לא ירבה ולא ימעט. ומחצית השקל שהיה בימי משה שיעורו ק"ס שעורות כסף צרוף, ומזה לא יפחות. ואם הוסיפו על השקלים יכול ליתן מחצית השקל גדול מימי משה, וכך מצותו כל דור דור לפי שקלו, ובלבד שיד כולם יהיה שוה, ובלבד שלא יפחות משקל של משה. ושיעורו בזמן הזה קרוב לא' ריינס כסף, שגם בזמן הזה מצותו ליתן על כל פנים שיעורו בכל שנה לתלמיד חכם הצדיק העוסק בתורה אף עני שבענינים מחויב במצוה זאת (עיין שו"ע י"ד רמט ס"ב ורמ"א או"ח תרצ"ד ס"א) [וכו']. 'זה יתנו כל העבר על הפקדים' הראוני בחלום הלילה שהעוברין על פקודי מאריה יתנו על כל פנים מחצית השקל שלא יכריע כף חובה חלילה אלא יהיו בינונים. (אוצר החיים שמות דף רס ע"א)

ניצוצי אש

מאוצר תורתם של רבותינו הקדושים

"מבואר בספר החזיונות למהרה"ו, שמעשה קטן מאוד בדור הזה שקול ככמה מצות בדורות ראשונים, כי בדורות האלו הקליפה והרע גוברת מאד ומאוד, עד אין קץ ועד אין שיעור, משא"כ בדורות הראשונים".